

KONU 1

Havadan Tıbbi Naklin Tarihi

Çeviri: Dr. İsa KILIÇASLAN

Başlangıcı

En eski çağlardan beri, erkekler uçmanın gizemini gözlemlemişlerdir. Yaratıkların doğası gereği, insanın uçuş hayali çeşitli şekiller almıştır. Bu şekiller, savaş arabaları ile gökyüzünde süzülen tanrılar, kanatlı uçan atlar kale üzerinde veya Valhalla denilen görkemli büyük salonlarda doğan kahramanlar gibiydi. Ölümlüler nadiren uçuş gücünü yaşadı. Çin İmparatoru Shun'un kendisini esir edenlerden, bir kuş giysisi giyerek kaçtığı rivayet edilir. Yunan mimar Daedalus (Maze minyatürün tasarımcısı) ve oğlu İkarus tüy ve balmumundan yapılmış kanatları üzerinde özgürlüğe yükselerek Girit adasına kaçmıştır. İkarus aynı zamanda havacılıktaki ilk ölüm vakası olmuştur. Uçuşun eğlencesi ile kendinden geçmiş ve babasının uyarılarını göz ardı etmiştir. Güneşe çok yakın uçmuş, kanatlarındaki kumaşın erimesi sonucu denize düşmüştür.

Efsane 1783 yılında ilk karasal canlıların bir Montgolfier balonla havalandığı zaman gerçek oldu. Bu öncü aeronautlar 1700 fit (558 metre) yüksekliğe kadar çıktı. İnş sırasında aeronautlardan biri (Montauciel, bir koyun) sakince çimlere çiğnerken, diğeri (bir ördek) bir köşede çömelmiş ve bir diğeri (bir horoz) havalanmaya başlayan başka bir Montauciel ile çarpışması sonucu kanadının kırıldığı belirtilmiştir. Yaşayan canlıların hava yolculuğunu tolere edebilecek bir kabiliyette olduğu inancının haklı olduğunun ispat edilmesi ile birlikte, ilk insanlı tırmanış Fransız doktor Pilatre de Rozier ile Marquis d'Arlandes tarafından aynı yılın Kasım ayında mürettebatlı olarak yapılmıştır.

İlk balon tırmanışlarından birine, Fransa'da Amerikan elçisi olan Benjamin Franklin tarafından şahit olunmuştur. Balon hakkında kalabalık içinde, "ilginç, ama ne işe yarar?" şüphesi yükseldiğinde; Franklin "Yeni doğan bir bebek ne işe yarar?" diyerek balonun gelecek şeylerin bir alameti olduğunu işaret etmiştir ve 1903 yılında Ohio-Dayton'da Wright Fabrikasının sahipleri tarafından Kitty Hawk'da havadan daha ağır uçakla ilk başarılı uçuş gerçekleştirilmiştir.

Yüzyıldan daha az bir süre sonra, uçak ve hava yolculuğu dünyanın günlük bir parçası haline gelmiştir. Uçuş fenomeni dünyayı küçültmüş ve mekan sınırlarının gerisine itmiştir. Bu gelişmeler havacılık tıbbi hizmetlerini, modern acil bakım sisteminin ayrılmaz bir parçası haline getirdiğine şaşırmamalıdır.

Havadan Tıbbi Naklin Kökeni

Uzun yıllar boyunca, popüler olarak "Havacılıktaki ilk tıbbi uçuşlarının 1870 yılında Fransa-Prusya Savaşı sırasında kuşatılmış Paris şehrinde hastaların tahliye edilmesi" olduğuna inanılıyordu. Ancak, kuşatma sırasında Paris'ten ayrıldığı bilinen 67 balo-

Kaynaklar

- Cook, J.L. (1988) *Dust Off*. Rufus: New York.
- Gabram, S.G. and Jacobs L.M., (1990) 'The impact of emergency medical helicopters on prehospital care', *Emergency Medical Clinics of North America*, 8:85-102.
- Holmes, E. (2005) *MEDEVACFlight in WWII* (Source: US army air forces document obtained from the National Air & Space Museum in Washington, DC.), [http:// helis.com/stories/burma45.php](http://helis.com/stories/burma45.php).
- Lam, D.M. (1988) 'To pop a balloon: aeromedical evacuation in the 1870 siege of Paris', *Aviat Space Environ Med.* 59(10):988-991.
- Martin, T.E. (1993) 'Transportation of Patients by Air', in Harding and Mills, *Aviation Medicine* (3rd Ed). BMJ: London.
- Meier, D.R. and Samper E.R. (1989) 'Evolution of civil aeromedical helicopter evacuation', *South MedJ.* 82(7):885-891.
- National Academy of Sciences, National Research Council (1966) *Accidental Death and Disability, the Neglected Disease of Modern Society*, US Government Printing Office: Washington DC.
- Neel, S.H., (1968) 'Army aeromedical evacuation procedures in Vietnam. Implications for rural America'. *J Am Med Assoc.* 204:99-103.
- RAF Strike Command (1982) *Aeromedical evacuation in the RAF*, Ministry of Defence: London.
- Royal Flying Doctor Service of Australia (1990) *The Royal Flying Doctor Story*, RFDS: